

Naujienų Antroji Dalis

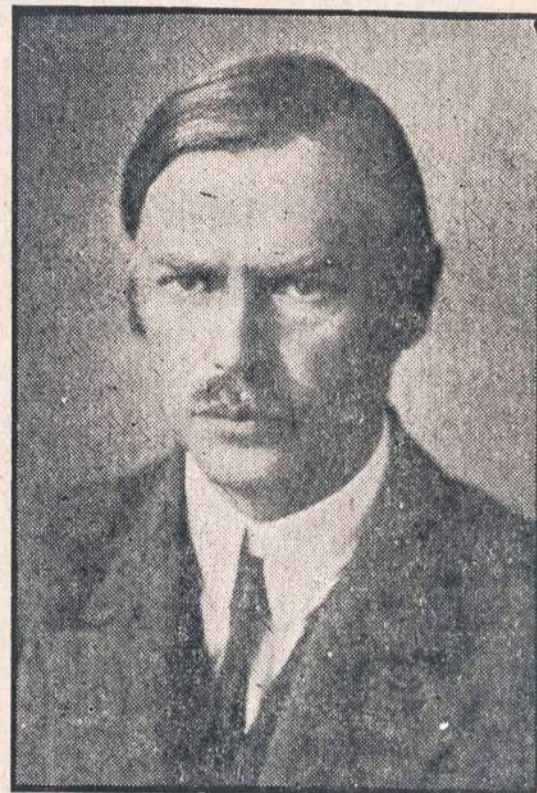
NR. 445

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XIV METAI

STEPONUI KAIRIUI-KAMINSKUI 80 METŲ!

Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras. — Kovotojas už geresnę socialinę santvarką. — Pirmasis VLIKo pirmininkas tremtyje.

Steponas Kairys

(E) Žymiam lietuvių tautos veikėjui prof. inž. Steponui Kairiui - Kaminskui šiemet gruodžio 20 d. sueina 80 metų amžiaus.

Steponas Kairys gimė iš tėvų ūkininkų 1878 m. gruodžio 20 d. Užuvinių kaime, Kurklių valsč., Ukmergės apskr. Keletą metų lankęs Kurklių pradžios mokyklą, privačiai pasirošęs 1889 m. stojo į Palangos progimnaziją, kurią labai geraiis pažymiais baigė 1894 m. Vėliau pradėjo mokytis Šiaulių gimnazijoje. 1897 m. už dalyvavimą katalikų mokinių maište prieš priverstinę stačiatikių pamaldų lankymą pašalintas iš gimnazijos, bet kuratoriui įsikišus, vėl priimtas. Tais pat metais kartu su kitais steigė pirmąją lietuvių mokinių kuopelę lietuviškos kalbos mokytis ir lietuviškiems rašams studijuoti. Šiaulių gimnaziją baigė 1898 m., po to su pertraukomis studijavo Technologijos institute Petrapilyje, kurį baigė 1908 m. inžinieriaus technologo laipsniu. Porą metų, iki 1911 m., kartu su inž. Petru Vileišiu statė tiltus Samaros gubernijoje.

Vilniaus ir Kauno miestų gyventojai su dėkingumu atsimena inž. Kairio veiklą savivaldybėje. Nuo 1912-16 metų jis dirbo Vilniaus kanalizacijos skyriuje, kur projektavo ir darbas vadovavo kanalizuojant Vilniaus miestą. O nuo 1923 iki 1938 m. jis buvo laikinosios sostinės Kauno savivaldybės kanalizacijos ir vandentiekio skyriaus vedėjas. Pagal jo projektus buvo kanalizuoti Kaunas ir įrengtas vandentiekis. Jis paruošė projektus arba dalyvavo jų paruošime ir Šiauliu, Marijampolės, Vilkaviškio ir Panevėžio kanalizacijai.

Netik pats nuolat krašto kultūrinimo baruose sėkmingai dirbo, bet ir *jaunąją kartą mokino būti Lietuvai naudinga apčiuopiamais darbais*. Jau nuo 1923 m. Lietuvos universitete Kaune, Technikos fakultete, pradėjo dėstyti kanalizacijos ir vandentiekio įrengimo kursus, iš pradžių privadocento titulu. 1939 m. pakeltas ord. profesoriu, o 1940 m. už sanitarinių įrengimų sėkmingą statybą Lietuvoje suteiktas garbės daktaro laipsnis. 1941-43 m. buvo Technikos fakulteto dekanu. Apie miestų kanalizaciją, jų projektavimą, statybą ir priežiūrą 1939 m. išleido stambų mokslinį veikalą.

Visuomeninė ir politinė veikla

Jau iš pat jaunų dienų įsitraukė į visuomeninę politinę veiklą. Socialdemokratų partijoje pradėjo dirbti 1900 m. Vilniuje, dar būdamas studentu. Daugiau kaip pusę šimto metų buvo Lietuvos socialdemokratų partijos pirmose vadovaujančiose eilėse, vienas vyriausių Lietuvos socialdemokratų vadų. Daugjėgų yra įdėjęs į publicistinį ir propagandinį darbą, bendradarbiaudamas spaudoje, rašydamas knygutes dar tais laikais, kai lietuviškam spausdinimui žodžiui caristiniame režime buvo sunku pasireikšti. 1901 m. dalyvavo pirmojo "Darbininkų Balso" numerio ruošime. Daugelis atsišaukimų ir straipsnių išėjo iš jo plunksnos. Rinkimuose į Rusijos Dūmą aktyviai dalyvavo rinkimų kampanijoje (į Dūmą 1905 m. buvo išrinkti 5 Lietuvos SDP atstovai). Dalyvavo ne tik Lietuvos, bet ir visos Rusijos soc. dem. judėjime ir eilėje tarpt. konferencijų, visur keldamas Lietuvos darbo žmonių ir lietuvių tautos interesus.

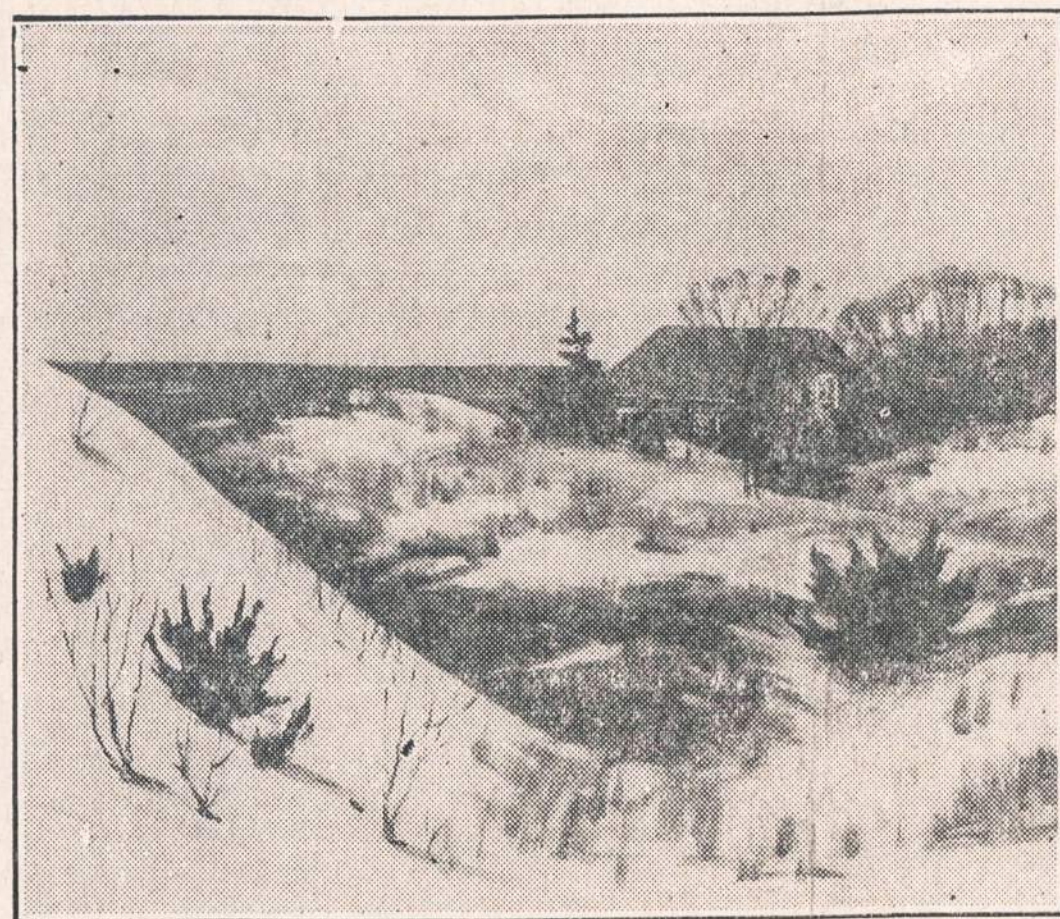
Pirmojo pasaulinio karo metu kartu su P. Klimu, A. Smetona, J. Šauliu ir kun. Stankevičiumi Vilniuje išvystė politinę veiklą, kurios tikslas buvo jau *savistovų, nepriklausoma Lietuva*. Aktyvus Vilniaus konferencijos (1917 m.) dalyvis, išrinktas į Valstybės Tarybą, kartu su kitais krepšėsi į vokiečių vyriausybę, o dar tais pačiais metais dalyvavo Rusijos pavergtųjų tautų konferencijoje ir Lietuvių konferencijoje Lozanoje, kur Lietuvos nepriklausomybės siekimai vis aiškiau išsiskirtalizavo. 1917 m. dalyvavo Lietuvių konferencijoje Berne, o tu pat metų gruodžio 1 d. pasirašė protokolą su Vokietijos užsienio reikalų ministru apie Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sąlygas. 1918 m. vasario 16 d. kartu su kitais signatarais pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.

IV-jame ministrų kabinete (Slezevičiaus) buvo tiekiu- mo ir maitinimo ministru. 1920 m. išrinktas į Steigiamąjį seimą ir buvo visų seimų nariu.

Lietuvai patekus į svetimų reikinių okupaciją, St. Kairys aktyviai dalyvavo rezistenciniame darbe ir buvo išrinktas pirmuoju Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto pirmininku.

Dar ir dabar, sulaukęs 80 metų, jaunuliškai užsidegimu dalyvauja visuomeninėje veikloje, stengdamasis lietuvių tautai įdiegti ištikinimą, jog tautos išlikimas, laisvės atgavimas ir socialinio teisingumo įkurdinimas žymia dalim priklauso nuo mūsų pačių, nuo kiekvieno tautiečio laikysenos, nuo jo ryžto ir ištvermės. Neseniai išėjo jo atsiminimų I-sis tomas ("Lietuva budo"), netrukus išeis ir antrasis. Visą jo ilgą gyvenimo kelią lydi obalsai: Būti Lietuvai naudingi.

Ne tik jo artimiausi politiniai draugai, bet visi lietuviai laisvajame pasaulyje ir likę

M. ŠILEIKIS — Žiema kopose

TITAS GUOPIŠ

Antano Rūko beletristinis bandymas

Neseniai iš Lietuvos gautame laiške vienas žinomas rašytojas, turįs progos susipažinti su beveik visomis tremtyje išleistomis lietuviškomis knygomis, pagyręs čia išleistus poezijos rinkinius ir apgailestavęs jų mažus tiražus, apie mūsų prozą štai ką rašo:

"Aš vis galvoju, kad jūsų padangės prozininkai kažkaip neužgriebia patios gyvenimo esmės. Arba 'vyso' epigoniškas temas, arba kažkuo 'iš vakarietių seka, arba nevykusiai 'modernizuojasi'. O juk jie, tur būt, turi galimumus ir galėtų griebti iš esmės, pav. emigrantų tema, žmogaus, blaškymo, lauzyto karo audros, likimo tema. Aštrios kolizijos, dramatiškumas, pokario 'dvasia'... Grumtynės visuomeniniame ir socialiniame gyvenime. Kai dabar skaitai tas knygas, lyg jauti didelį autoriaus skubėjimą, tam tikrą paviršutiniškumą, lyg kažkas svarbiausio, aštriausio nutyliama, nuslepiama... Juk visas tas gyvenimas žymiai sudėtingesnis, painesnis, dramatiškesnis negu jis pavaizduotas knygosie daugumos jūsų padangės rašytojų". (Pabraukta mano — T.G.)

Tą laišką ištrauką pacitavau prieš paberdamas keletą minčių apie Antano Rūko, iki šiol besireiškusio poezijoje ir dramoje, pirmąjį beletristinį bandymą, romaną "Sužalotieji", nes šis romanas, lyg tyčia, turi visas ten išvardintas ydas, o priedo dar daug neišvardintų.

"Laužyto" žmogaus tema

Jau iš romano pavadinimo nesunku susivokti: Antanas Rūkas kaip sykis ir liečia aukščiausio cituoto rašytojo paaukštinamą "laužyto" žmogaus likimo temą. Tačiau ar jis ir "griebia iš esmės"? Kaip jam tai pavyksta? Pasiziūrėkime iš arčiau.

Ankstyvojo pokario vasaros vakarą, mažo Vokietijos miestelio namo salionelyje, sėdi neseniai iš karo grįžęs poetas Karlas Eichenbaumas. "...Stai ga — garsas, lyg kas didele jėga būtų lenta tvovęs į medinę tuščios daržinės sieną" (10 psl.) ir ... Karlas persautas, jau ligoninėje, kur "labai gera vieta meditacijoms, sąžinės perkraustinėjimams, praeities sąskaitų suvedimui..." (12).

Iš jo "meditacijų" paaiškėja, kad, karui besibaigiant, Karlo būta Lietuvoje, Kaune, gyventa advokato Juozo Vaišnio bute; iš "sąžinės perkraustinėjimų" sužinome, kad jo būta įsimylėjusio į Vaišnią žmoną Aldoną, o besuvedinėjant sąskaitas Vaišnis, Karlo pastangomis, pagaunamas bespausdinant pogrindžio laik-

tėvynėje tautiečiai nuosirdžiai sveikina garbingą sukaktuvinius ir linki jam dar daug saulėtų dienų!

vo veikėjų padaro gana primityvų marionetų teatrą, kuriame žiūrovas mato ne tik visus siūlus, bet dažnai ir juos tampančias autorius rankas. Tik labai retai autorius parodo rimtesnių pastangų giliau pažvelgti į savo personažo vidų ir dar rečiau to jo pastangos duoda pakenciamus vaisius.

Romane dažnai prasikiša dramaturgas Rūkas: statiški gamtovaizdžių aprašymai bei situacijų nupasakojimai, daugybė farsiškai komiškų arba perdėm sudramatizuotų situacijų ir kitų sceninio veikalo privalumų. O ir patys veikėjai, kol nepraveria burnos, kol autorius nepradedą krauti jų galvosna savo minčių (Aldona ir Vaišnis pirmosios dalies pirmoje pusėje) dar sugęba skaitytoją užintriguoti. Tačiau juo toliau skaitai, juo labiau aiškėja, kad visos tos personažų schemas yra negyvos, nesugebančios nei savo veiksmų ar kalbų pateisinti, nei jiems prasmės duoti.

Pagrindinius savo veikėjus romano eigoje A. Rūkas pristato taip, kad skaitytojas, nors ir žinodamas jų siaubingus išgyvenimus, ne tik kad nebesugeba jiems simpatizuoti, bet yra verčiamas tiesiog baurėtis. Štai keletas Aldonos samprotavimų romano gale:

"... Jis... Jį reikėtų pakarti Didžiojoje aikštėje, kad daugiau niekas ir niekada pasaulyje nebedrįstų būti Imerstolcu". (197)

"... Jeigu linksmeji kareiviai, užuot šokdine senę Milerienę, nužygiuotų dar toliau, daug toliau ir iškabintų visus nuogų durtuvų savininkus ažuolyno šakose..." (199)

"... Jiems reikia išbadyti akis, juos reikia pakarti kryžmavonėse. Nuo žemės reikia nugrandyti piktąsių, kad ji būtų švari ir skaiti". (217)

"... Kada ji ėjo miestelio gatvėmis, gimė dar viena mintis: jeigu kiekvienas nukriaustas žmogus, jeigu kiekvienas sulaužytas gyvenimas nudėtų po vieną nieką, visa žemė tuojau pat būtų nuvalyta nuo piktąsių". (222)

Plaukai stojasi! Ar čia kalba kultūringo krašto, gilių humanistinių tradicijų lietuviško kaimo duktė, krikščioniškoje dvasioje baigusi gimnaziją ir Lietuvos universitete studijavusi humanitarinius mokslus?

Nuo Aldonos neatsilieka ir Algis. (Ir tai pasakoja mylimai material!):

"... Va, — jis ištraukia iš kišenės pistoletą ir numeta ant lovos. — Gal šimtą, gal du, gal penkis šimtus iššau-

(Tęsinys 2-me pusl.)

Liaudies menas

DIENŲ SKEVELDROS

1. Matau: E. Szermentowski "Przedwiośnie" (Pavasariant). Ištraukos. Atsiminimų (1945.1.3 — 1945.6.16). Kažkur girdėta pavardė. Lenkų tremties enciklopedijoje nėra. Kas? Taigi, imu lyg per miglą atsiminti. Vienas priešakio diplomatu. Ir jis pats pastebėjęs važinėjęs į Kauną. Aišku, Pilsudskio pavestas. Kalbėjėsis su Voldemaru ir Zaunium. Ties 1945.3.28 diena mini susitikimą su savo kolega diplomatu R. Knollu. Abudu medžioja ką nors užkrimsti. R. Knoll visas apiplyšęs, suliesęs. O kadaise buvo Lenkijos ambasadorius Ankaroje, Romoje ir Berlyne. Žydas. Nuo nacių slapstėsi kaiteliodamas nakvynes. Bet kartą užklupo. Apšvietė veidą ir sušuko:

— Da haben wir den Hund!

O R. Knoll su visu žydišku šaltumu: Kodėl užkarioti Hund (šuo)? 3 metus išbuvo pas Hindenburgą kaip akredituoto ambasadorius. Dabartiniai jūsų ministrai rijo pas mane, o dabar — Hund...

E. Szermentowski ir R. Knoll susitiko-pasizino 1929 m. Karaliaučiuje per lenkų-lietuvių konferenciją.

Kaip iš atsiminimų matyti, lenkų repatriacija iš Vilniaus prasidėjo 1945 m. pradžioje. Pirmasis tūkstantis Lodzę pasiekė 1945.4.3. Tai daugumas intelektualų, būtent — profesorių, rašytojų, žurnalistų ir dailininkų.

Atsiminimų autorius nacių okupacijos metu turėjo knygynėlį Varšuvoje. Ir neblogai vertėsi. Žmonės viską pirkto. Ir viską pardavdavo. Kaip autorius rašo, pas vieną mažą miestelį, bet netoli Varšuvos, krautuvininką "susirinko" žinomi dailininkai Kosak, Gieryski, Wyczółkowski ir kt. Krautuvininkas vertėsi dažų ir šepečių bizneliu. Ūkininkai, žinia, palei Varšuvą krosnis pakurdavo... "baltaisiais varnais" (bibliofilininkų turtu).

2. Imu kitą "Wiadości" nr. Ir vėl "pažįstamas" E. Szermentowski. Šįsyk rašo apie Adolfą Nowaczyński. Lietuvių-lenkų reikalus šiek-tiek susigaudantiesiems, ši pavardė ne-svetima. A. Nowaczyński — lenkų publicistikos tasia pat, kaip Julian Tuwim poezijoje. Abudu lenkų kalbą išpuoselėjo iki aukštybių. Abudu podraug labai "sunkūs", nes prieinami tik išprususio skonio skaitytojams.

A. Nowaczyński — audros žmogus. Tėvas buvo austro-vengrų pareigūnas. Sūnus maištininkas. Tėvas išsižadėjo sūnaus. Sūnus išsižadėjo tėvo, ir tėvų religijos. Buvo neatlaidus ateistas. Pilsudskinninkas. Vėliau nuožmus religinis-antipilsudskinninkas. Pilsudskio karininkai sykį pagrobė jį, išvežė už Varšuvos, ir mušė-spardė-spjau-dė, kol patys visiškai pervargę. Nubloškė į griovį. Pusgyvį rado praeiviai. Atsigavo. Praėjo 4 metai (tai buvo jau 1931 m.), ir vėl gavo nuo karininkų būrio saugomo studento. Gavo į akį, ir akies nebeatgavo. Buvo baisus endokas (fašistuojantis krikščionis-demokratas). Neapken-tė visų, kurie ne lenkai. Lietuvis jam buvo "bydo" (galvijus). Bet domėjosi, kaip pakyla gyventi buvęs baudžiauninkas (lietuvis). Apsimetęs kurčiū-nebyliu persigavo per demarkacinę sieną, ir apke-liavo visą Nepriklausomąją Lietuvą. Žydą (nesvarbu, kurio amžiaus, lyties ir t.t.) galėjo "valgyti" pusryčiams ir naktipiečiams, virtą ir iš kapų atkastą. Su žydais, kaip žmogus su žmogumi, ėmė sugyventi, kai naciai įsi-ūto.

4. Lenkų buv. karių (kombatantų) sambūris yra įsteigęs literatūros premiją ("už pranašiausius visų metų būvyveikalą"). Tokia premija už 1958 m. atiteko jau mirusiam prof. A. Zółtowskiui. Knyga — anglų kalba, jos pilna antraštė — "Border of Europe". Kaip lenkų tremties spaudo rašo, "ši knyga anglo-saksų pasauliui akivaizdžiai rodo didžiąją lenkų misiją "na ziemiach wschodnich Reczypospolitej" (skaityk: ... okupuotame Vilniaus krašte!).

Kas šią knygą plačiau aptars? Kaip Chicagos chronikoj užtikau, esama kažkokios lietuvių (tremtinių?) istorikų draugijos, ir netruks pasirodyti metrašcio I dalis. Kaip iš anonsų matyti, visko ten bus (spec. atsišaukimais raginama rinkti medžiagą, kuri pavaizduos... tremtinių gyvenimą stovyklose V. Vokietijoje ir Austrijoje, bet nieko apie Vilnių ar Vilniaus kraštą. Ir kam čia tie "niekai"? Gerai tai vienas visuomenininkas (ir: politikas!) tarė: "lietuvių-lenkų byloje iškoki-me kas mus jungia, pamirškime visa, kas skiria ar galėtų skirti"...

J. Cicėnas

ADOMAS P. JASAS

PRISIPAZINIMAS

džiau. Nežinau". (201)

"... Nieko kita greitomis nebesuėjau: moviau bo-bai peiliu, kad nei neapytė-lėjo, o pats per krūmus ir į upę. Šaudė rūpūžės kaip pasiūtę, bet perplaukiau... Nemėgstu tokių peilių rei-kačių su bobomis..." (203)

Eidamas vogti vokiškų braš-kių ir su savimi vesdamasis mylimą moterį (!) šis "rite-ris" studentas taip "moral-i-zuoja":

"Aš kariavau, o tu stovy-klėje dirbai. Neturėjome laiko pasisodinti". (207)

Bavęs kultūringos Lietuvos vienas iškiliųjų advokatų (!), Juozas Vaišnys tokiais "mei-liais žodeliais" kalbina savo pasiilgtą žmoną:

"Tave reikėtų pakabin-ti išverstomis rankomis. Pa-kabėtumei pora valandų, praeitų noras lakstyti". (221)

Kaip skaitytojas gali jausti nors truputį simpatijos tiems veikėjams, kada jam nekyla jokios abejonės, jog Imerštol-cų, Eichenbaumų ar kitų išsi-gimėlių vietoje būdami, jie būtų dar sadištesni, dar žiauresni už tuos pačius išsi-gimėlius, žudydami ir kan-kindami savo "teisybės" var-du, kaip anieji kad darė sa-vosios.

Nerūpestingumas stiluje

Bombardavimus, prievarta-vimus, visą karo siaubą ir valdžių pasikeitimus A. Rū-kas bando nusakyti keliais la-koniškais sakiniiais ar pavaiz-duoti keliais impresionistiš-kais brūkšniais, tačiau, lyg ty-

Miriop — pagal kaltes — vis teisdamas kitus, visur nešėis teisybės svarstyklės — i kaimus ir i miestus, i Viešpaties šventyklą ir i užiančias smukles.

Ir dabar — kai jau rinzga tavo meilė, žodžiai ir lakai, tartum girtas iš nostalgijos sakai:

— Ak, visa pikta kaip nuogą vėlnių pažinai, o paniekintosios tremties sūnau!..

Miriop — pagal kaltes — vis teisdamas kitus, visur nešėis teisybės svarstyklės — i kaimus ir i miestus, i Viešpaties šventyklą ir i užiančias smukles.

čia, tie brūkšniai jam visada išeina neesminiai, paviršuti-niški, neįstengia nupiešti no-rimo vaizdo ar sukelti skaity-tojuose norimų emocijų.

"Raudona spalva iš aikš-čių, gatvių ir salių dinga...", "Juk čia drypso subintuo-tas ir suraišiotas visos tau-tos likimas...", "Darbinin-kai vaikšto būriais prisise-gę spalvotus ženklukus prie krūtinės...", etc.

Romano stilius perdėm laik-raštinis:

viptomis reportažinis:

"Nei vienas raumuo nebe-ėjo savo pareigų ir visi kau-dai buvo smulkių ir stambe-snių žagarų krūva" (9)
"Dar kažkokia nežymi pa-stanga, ir širmis atsiplėšia". (107)

viptomis patriotinis propa-gandinis:

"Vaišnys tikriausiai žuvs, o gal ir Algis padėjo galvą bekovodamas". (190)

viptomis plakatiniai rekla-minis:

"... kur iš kažin kokio kam-po tave tėmyja budri poli-cijos akis, balta lazdele pa-ženklinta. Nereikia tik lipti peronan ir būtina turėti ma-žą kortelę, parodomą kon-duktoriui, igudusiai ope-ruojančiam žnyplėmis". (181)

tačiau daugumoje feljeto-niškas. Ir tai ne literatūrinė, o daugiau bravūrinė (geltoną-ji spaudą primenančia) pra-simė:

"Dūrys buvo praviros. Ne-spėjus jų uždaryti iš vidaus, nutilo nerūpestingas alto tra-lia ir pasigirdo jokioje balsų kvalifikacijoje netel-pas kalaitės urzzz". (35)

"Dar vienas revolverio rankenos pasipardymas, dar vienas ir dar vienas". (82)

"Kelnaits ir kitos smulk-menos nukrito čia pat prie lovos. Vargas buvo tik su naktiniais marškiniais: vie-na ranka gražiai šmukšte-lėjo i kvolduotą ir išpūstą trumputę marškinų ranko-vę, o antroji užkluvo kažin kur pusiaukelėje..." (127)

"Neįrėmintas ant maziuko stalelio statomas veidrodės cinkelėlio. Aldonos akys neramiai dirstelėjo i pasie-nį ir susidūrė su didelėmis, juodomis ir blizgančiomis Vaišnio akimis. Lyg kas bū-tų pirštu bakstelėjęs, Aldo-nos akys atsoko atgal". (102)

Tiesiog stebėtina, kad An-tanas Rūkas, užsirekomenda-vęs iki šiol daugiau kaip poe-las, taip nesirūpina savo pir-mojo romano kalba: žodžių šviežumu ir tinkamumu, saki-nių skambumu ir sklandumu, minties aiškumu ir originalu-mu. Šiaip jau nelygų ir gre-mėzdišką romano stilių tie-siog prabaigia visai neišlygin-ta kalba. Ypač metasi i akis iš sakinio i sakinį šokinėjas veiksmažodžio laikų keitimas.

"Užlipusi laiptais iki šuli-nio gatvės, prietėkė stabte-lėti, nes Karliui Eichenbau-mui pritrūko kvapo. Antras stabtelėjimas buvo prie Ger-trūdos namuko. Ji ištiesė Karliui ranką, o jis mato, kad mergaitė labai nenori skirtis". (100)

"Mergaitė pašoka, pribėga prie tvoros ir jau tiesia ran-kas čiupiti už geltonų plau-kų ir purtinti, kaip daryda-vo seniau, kai po ilgesnio tarpo susitikdavo, tačiau rankos staiga stabtelėjo ir nukrito žemyn. Pasidarė mažutė, bet labai nemaloni ty-la. Algis kramto didelės smilgos kotą". (114)

Ne geriau Rūkui sekasi ir su palyginimais. Arba jie per-dėm neoriginalūs, kažkur gir-dėti, banalūs, arba tiesiog iš-krinta iš norimos sukurti nuo-taikos ar vaizdo savo rėžian-čių neskoningumu.

2 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, DECEMBER 20, 1958

"Ir vieną vakarą Karlas APDAIRUS VYRAS

Eichenbaumas pajuto, kad jis dideliai pavargęs, išse-kęs, kaip išgrežtas baltinių gniužulas". (42)

"... luotas lėtai, lėtai, kaip karių pulkas pralaimėjęs mūši, stumiasi pavandeniu, o jo priešakyje, lyg nevykęs pulko vadas, paties Karlo Eichenbaumo uniforminė kepurė..." (46)

"Ne, nežiūrint visos vel-niavos, raukšlių veide dar nėra. Ji giliai atsiduso, ir du obuoliai, pridengti pi-gios kartūninės suknėlės, kilstelėjo aukštyn ir vėl nu-sileido". (102)

Visai nenujausdamas, kad šiuo palyginimu autorius skai-tytojo vaizduotėje sukėlė vi-sai priešinga negu norėjo su-kelti, vaizdą, ar emocijas, už poros puslapių jis ir vėl kar-toja:

"O gyvenimo dar daug, ir veide raukšlių nėra, ir du obuoliai po kartūnine su-knele trankosi". (104)

Nors ir pagiriant Antano Rūko aktualią tematiką, ne-blogą formą, pakenčiamą in-trigą tenka pripažinti, jog jo pirmasis beletristinis bandy-mas nėra pavykęs. Tie, kurie paskutiniame "Darbo" nume-ryje turėjo progos paskaityti tikrai stiprią to paties Anta-no Rūko "Nevilingą poemą", manau, pagailės jos autoriaus i romaną "Sužalotieji" sudė-to brangaus laiko.

Antanas Rūkas, SUŽALOTIEJI, ro-manas. Išleido Nida, 1958 metais. 245 pusl. kaina: \$1.50 minkštai, \$2.00 kietais viršeliais.

Lenktynės su mirtimi
Kanados šiaurėje

Flin Flon, Manitoba, Kana-da. — Greitosios pagalbos he-likopteris su daktaru, pasie-kęs vienišą kabiną per 10 my-lių nuo Sherridon kasyklų, rado jauną metisę motiną ne-begvą šalia jos ką tik gimusį gyvą kūdikį, suvyniotą kiškių ir lapų kailiuose. Kūdikis bu-vo nuskraidintas i Flin Flono generalinę ligoninę ir yra vi-siškai sveikas.

Motina, Mrs. David Char-lotte, 23 metų, po gimdymo susirgo sunkiu plaučių užde-gimu. Jos svainis, Joseph Charlotte, visomis išgalėmis bandė pasiekti Sherridoną, kad galėtų iš ten pasiųskiti telefonu gydytojo pagalbos. Kitokio kelio pasiekti Sherri-don nebuvo, kaip Kissing ež-e-ras, per kurį jis turėjo mažą indėnų valtyje (canoe) per-plaukti 10 mylių, visą laiką lauždamas jau gerokai užsa-lusį ledą.

Vargais negalais jis pasie-kė šiaurinės Manitobos vaikų globos direktorių ir jam pra-nešė apie kūdikio motinos padė-tį. Kadangi ežero ledas jau buvo per storas ir amfibi-nis lėktuvas nebegalėjo i van-denį nutūpti, teko susisiekti su Hudson Bay Mining and Smelting kompanija Flin Flo-ne, kuri pasiuntė savo heli-kopterį ir juo išskrido moti-nos ir kūdikio tolimoje šiau-rės dykumoje gelbėti gydyto-jas Ross ir pats vaikų globos direktorius. "Skaudu ir liūd-na", pasakė dr. Ross. "Atskri-dome per vėlai. Tėvą ir vai-kus radome dideliame nuliū-dime. Bet jie, gyvendami to-kiu izoliuotu gyvenimu, ir ne-laimės sutinka ramiau. Kūdi-kį paėmėme drauge". Char-lotte šeima turėjo tris mažus vaikus nuo 6 iki 1 metų, ir tą naujagimį.

Metisais Kanadoj vadinami žmonės, kilę iš prancūzų ir indėnų mišinio.

Apie Flin Flon kraštą Nau-jienų skaitytojai turi suprati-mą iš per šį laikraštįėjusios serijos "Šiaurė šaukia".

NUO NAUJŲ METŲ
UŽSISAKYK "NAUJENAS".

— Bet, Jurgi, tu gi išrijai visą konjaką! — šaukia pasi-piktinusi žmona, pamačiusi tuščią bonką. — Juk buvome sutarę palaikyti atvejui, jei kuris susirgtų.
— Bet, dūšele, aš buvau su-sirgęs, tik nenorėjau tavęs klapatyti!

UŽMUSTASIS BUVO VEDES

Trafiko policininkas rapor-tuoja koroneriui: Pas užmuš-tąjį nerasta jokių asmenybės įrodymų. Tik tiek nustatyta, kad buvo vedęs.

— Iš ko nustatyta, kad ve-dęs?

— Mat, tamsta, jo marški-nių sagos buvo ištrūkinėje, ir apatinės kelnės laikė susegęs saugiomis špilgomis.

• BUDRIKO RADIO •
• PROGRAMA •

Šį sekmadienį nuo 2:15 iki 3 val. po pietų iš radio stoties WHFC, 1450 kil. pasiklausykite Budriko radio programos. Tikrai pasigėrėsite gražiomis liaudies dainomis ir Kalėdinė-mis giesmėmis. Be to dar bus mįslių kontestas. Praeitą sa-vaite mįslių kontesto dovanas laimėjo Ona Karpitskaitė ir Juozas Placas. Dalyvaukite kon-teste ir jums bus proga laimėti Budriko dovanas. Beje, pri-mintina, kad Budriko krautuvė, 3241 S. Halsted St. dabar yra pripildyta gražiausiomis. Kalė-dų dovanomis ir specialiai nu-pigintomis kainomis, kaip iš baldų taip ir auksinių daiktų.
Pranešėjas

MES MOKAME AUKŠTĄ RENTENDĄ

MIDLAND
Savings and Loan Association

PER 40 METŲ VISŲ LIETUVIŠKŲ KOLONIJŲ SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA TAUPYMO BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

MOVING PERKRAUSTYMAS
IS TOLI IR ARTI

Nauij dideli trokai - Nauijasi kraustymo (rankia) Igu, meli patyrimas - Pigus ir sadingas palamavimas

JUOZAS NAUJOKAITIS

2022 W. 69th Chicago 36, Ill. Tel. Wdbrook 5-9209

Lietuvių Taupymo ir Skolinimo Bendrovių Lygos Nariai
kuriose kiekvieno santaupos yra apdraustos iki \$10,000.00, o namų paskolos duodamos lengvomis sąlygomis.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.
6245 SOUTH WESTERN AVE. CHICAGO 36, ILLINOIS
Grovehill 6-7575

CONTINENTAL SAVINGS & LOAN ASSN.
4559 SOUTH PAULINA STREET CHICAGO, ILLINOIS
Yards 7-0145

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.
2555 WEST 47th STREET CHICAGO 32, ILLINOIS
Lafayette 3-1083

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.
3430 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
Cliffside 4-0104

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.
1447 SOUTH 49th COURT CICERO 50, ILLINOIS
Townhall 3-8131-2

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.
1800 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
Haymarket 1-2028

GARSINKITĖS NAUJIEŖOSE

BAY FURNITURE CO.

VERITAS—OUR ALL-WOOL WILTON IN A NUBBY TWEED TEXTURE

—for those who cherish fine carpet

superlative texture... ever lush and luxuri-ous, yet resistant to footmarks;

superior strength... loops are locked into white Latex backing, for buoyant resilience and years and years of wear;

bright, clear, fashion colors... vibrantly tex-tured to blend with any and all decor. Yet, for all its miraculous qualities, GULISTAN'S VERITAS wears our minimal price tag. Choose it in tur-quoise, beige, cocoa, green, gold, nutria, gray or ivory.

EASY TERMS

Enjoy VERITAS car-pet while you pay for it. Deferred payments can be arranged to suit your budget.

REgent
4-4855

and our carpeting consultant will come a-running... a complete selec-tion of samples in hand. Take your pick in the comfort of your own home. We're as near as your telephone.

Bay FURNITURE Co.

8933 S. COMMERCIAL AVE.

pure color...
pure lines...
pure tone!

PHONOGRAPH and AM RADIO
MODEL 1296

Fashion's new flair is this engaging table model music system... su-perbly designed, scientifically engi-neered to bring you all the pleasures of hi-fi listening—on records or on-the-air.

- Full-range Speaker System.
- Exclusive V-M "Stereo-Q-Matic"® 4-Speed Record Changer.
- Deluxe AM Radio unit.
- Wired for Stereo.
- Blonde or Mahogany.

Only \$50.00 EASY TERMS
SEE IT—HEAR IT—TODAY!

CHASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.
5115 5123 So. Kedzie Ave. PProspect 6-1790
OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Per senas skrist į Marsą

Šią vasarą iškastieji griaučiai parodo pražmogį gyvenusį prieš 12,000,000 metų

1958 metai, be kitų įvykių, kurie paliks pėdsakus istorijoje, bus atžymėti dar dviem nepaprastais įvykiais, būtent — šiais metais žmogus pirmą kartą prasikėlė pro savo žemės atmosferos kėvalą ir šiais metais jis sužinojo savo amžių, pats nustebdamas, koks jis senas!

Kai praeitą rugpjūčio mėn. Amerikos technikai baigė galutinius pasiruošimus išsauti į erdves satelitą — mėnuliką, Italijos angliakasiai 600 pėdų žemės gilyje atrado prieš 12-15 milijonų metų žemėje gyvenusio žmogaus pratėvio palaikus!

Dr. Huerzelerio teorija

Atradimas buvo kaip ir apvainikavimas vieno šveicarų mokslininko, dr. Johannes Huerzeler, paleontologo, 12-kos metų neįsistatę pastangų, kurios prasidėjo, kai dr. Huerzeler, būdamas Bazilio Gamtos Mokslų muziejaus bendradarbis, gavo į savo rankas 1870 m. prancūzų mokslininko Paul Gervais vienoj Italijos angliakasyje prie Grosseto iškasto žandikaulio gipso atliktą formą. Gervais tą žandikaulį klasifikavo esant terciarinės epochos bezdžionės, kurią jis pavadino *Oreopithecus*. Juo ilgiau dr. Huerzeler studijavo tą žandikaulį, juo labiau jis įsitikino, kad prancūzų mokslininkas bus padaręs klaidą. Žandikaulis rodė, kad jo dantys negalėjo būti bezdžionės dantys. Jis iškeliavo į Pisą ir Florenciją, Italijoje, kur daugiau to *Oreopithecus* kaulų trupinių buvo saugojama, dar labiau įsitikindamas, kad tas padaras, ar jis vaikščiojo dviem kojomis ar tik turėjo palinkimą dviem vaikščioti, galėjo būti panašus į žmogų ("man-like") ir gyveno Mioceninėje epochoje prieš milijonus metų.

Ligšiolinis seniausias žmogus

Ligi šiol seniausi žmonių veislės žemėje pėdsakai siekė nedaugiau kaip iki vieno milijono metų. Pekino ir Javos žmogui mokslas duoda amžiaus tarp 300,000-600,000 m. Pietų Afrikos *Australopithecus* arba "pietinė bezdžionė" yra apie milijono metų senumo, nors nenustatyta, kad tai būtų tikrai "ankstybysis žmogus".

Thomas H. Huxley, vienas įtakingiausių Darvino evoliucijos teorijos šalininkų, prieš 95 metus spėjo, kad seniausias "homo sapiens" greičiausiai bus gyvęs dar Plioceninėje arba Mioceninėje epochoje, tačiau bendra mokslininkų nuomonė nesiekė toliau kaip vieno milijono metų. Tą teoriją ypatingai sustiprino atradimas *Pithecanthropo*, Javos žmogaus, kurs buvo toks padaras, kurio negalima vadinti žmogum modernine prasme, kurs tačiau vaikščiojo stačias.

Jei žmonės ir bezdžionės turėjo bendrą kilmę, — galvojo Huerzeler, — tai jis negalėjo būti nei žmoginė bezdžionė, nei bezdžioninis žmogus, bet galėjo būti padaras, turįs savo charakteristikas, nepanašias tik į žmogų ar į bezdžionę, ir jis turėjo gyventi pačioje ankstybojoje gyvulių žinduolių evoliucijos gaidynėje, maždaug prieš 100 milijonų metų. Tačiau tokią prielaidą viešai skelbti nebuvo drąsu.

1954 m. dr. Huerzeler nuvyko į Italiją pasitarti tenai su paleontologais. Jo laimei, tuo

metu Baccinello anglies kasykloje prie Grosseto buvo iškasta daugiau kaulų fragmentų.

Syarbus radinys

Nuvykęs į kasyklą jis apklaudinėjo angliakasių ir įsitikino, kad toje kasykloje 600 pėdų žemės gilyje esąs anglies sluoksnis yra kadaise, matyt, buvusi "tirštai" apgyventa "žmonių" ir kad toje kasykloje galima būtų surasti pilną to padaro skeletą. In stinktyviai nujausdamas, kad čia yra vieta ir proga surasti pilnus jo ieškomojo *Oreopithecus* griaučius, dr. Huerzeler išsinuomavo namelį ir apsigyveno arti kasyklos. Kasykla yra prie Baccinello kaimelio arti Grosseto, centrinėje Italijoje, apie 100 mylių į šiaurę nuo Romos.

1956 m. vienas Amerikos mokslininkas, dr. Helmut de Terra iš Kolumbijos universiteto, rado kai kuriuos kaulų trupinius ir žandikaulį su keeliais dantimis. Dr. de Terra buvo tos pačios nuomonės, kad *Oreopithecus* nebuvo bezdžionė, o buvo humanoidas, kurs turėjo trumpą veidą palyginti su ilgu bezdžionės "snukiu", neturėjo "bezdžioniškos spragos" tarp ilčių ir gretimų dantų, kaip kad turi bezdžionės, ir smakrą prieš-

kyje turėjo apskritą, kaip žmogaus, o ne aštrų kaip bezdžionės; nosis buvo pakili, o ne ploščia kaip bezdžionių; trys "pieniniai" (molars) dantys apatiname žandikaulyje turi labiau žmogaus požymių, ir, svarbiausia, *Oreopithecus* skeleto apatiname žandikaulyje yra skylutė nervui praeiti, kas randama tik pas žmogų.

Dr. Huerzeler buvo gerai susidraugavęs su tos kasyklos angliakasiais ir jiems išdėstęs ieškomųjų palaikų svarbą, kalbėdamasis su jais ilgąs valandas ir prašydamas labai atsargiai elgtis su radiniais. Jis su jais buvo išgėręs nemažą itališko chianti vyno bonkų. Ir angliakasiai elgėsi kiek įmanydami atsargiau, deja, "neįmanoma kasti anglis pirštų galais", jie patys sakydavo. Kirtus kirka ir atlaužus anglies luitą, kai kaulai pabirdavo, tai iš jų belikdavo tik trupiniai.

Žmogiški griaučiai anglies luite

Tai buvo 1958 m. rugpjūčio 1 d. Kasyklos kompanija rengei kasyklą uždaryti vasaros atostogų laikotarpiui ir dr. Huerzeler turėjo grįžti į Bazelį be didesnio radinio, išskyrus tuos trupinius ir dr. de Terra rastą žandikaulį.

Vakare trečiajai pamainai pradėjus dirbti, dr. Huerzeler lyg ir paskutinį kartą pasikalbėjo su kasyklos inžinierium. Tuo tarpu du angliakasiai (Tęsinys 5-me psl.)

Vineyard Beauty

From a rich California vineyard a lovely girl asks all America to join with her in the celebration of National Wine Week, October 11-13.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMAI

NOW at OGDEN STOKER

FOR GREATEST HEATING Comfort AND Safety
insist on **MOORE'S** the heater with the **cast iron heart**

the safest gas heater you can buy

GUARANTEED NEVER TO BURN OUT!

- Pays for itself in fuel savings
- Clean, convenient gas heat
- Completely automatic operation
- Dependable — service-free
- Fireplace charm, warm floors
- Vitreous porcelain enamel finish
- Choice of colors
- SPECIAL LP-GAS BURNERS

Where your family is concerned, you want comfort and safety! Moore's gas heaters give you both! The complete protection of modern cast iron in vital safety areas makes Moore's heaters the safest you can buy. They won't burn out because comfort and safety is built in — not for years, but forever!

the most comfort and safety you can buy!

A MOORE'S GAS HEATER
guaranteed **NEVER** to burn out

- Fuel savings pay for it
- Convenient gas heat
- Completely automatic
- Dependable — service-free
- Special LP gas burners

If you want heating comfort and safety for your family, buy a Moore's gas heater! Get modern cast iron in vital safety areas. Get more comfort, more economy.

GET THE HEATER WITH THE cast iron heart

now at your dealer's!

DEALER invites you to enjoy the modern comfort of a **MOORE'S** the gas heater with the

cast iron heart

lasts a lifetime
service free
automatic
LP Gas Burners

SAVE HEATING COST

the heart of your comfort is CAST IRON
The cast iron heart of a Moore's heater gives you more heating economy, efficiency and comfort. Sturdy, reliable cast iron can't "burn out", never needs service. Quiet operation. Fireplace charm from radiant hearth. Easy-to-clean vitreous porcelain finish. Choice of colors.

uniform heat with or without forced air
Designed to maintain accelerated heat circulation even without blower. Radiant heat floods living zone, warms floors, furniture. See it now!

COME IN TODAY

OGDEN STOKER SALES and SERVICE CO.

1314 West Grand Avenue

All phones SEEley 3-7112

Chicago, Ill.

Liberalizman nepataikius

Vytautas Doniela

Rūpindamasi pirmoje eilėje pasaulėžiūrinės ir kultūrinės laisvės pateisinimu bei sugyvinimu mūsų nervingoje visuomenėje, Santara nedaug atkreipė dėmesio į socialinių problemų lauką. Toksai Santaros išsikišimas ir pasaulėžiūrinė plotmė ir išsikišimas būdų, kaip lietuvių išlaikyti gyvą sveltinių kultūrinių įtakų horizonte, — tuo nustumiant socialines problemas į antrą eilę plotmė — buvo natūralus, todėl, kad dabartinėje išeivijoje pasaulėžiūriniai reikalai yra visgi aktualesni už ekonominius. Jei išeivijos savitarpis nėra prasmės vienas kitam priekaištai dėl savitarpio atlyginimo, apmokamų šventadienių ar socialinio draudimo (nežymi yra mūsų diferenciacija į darbdavius ir darbuojančius), mes visgi galime vienas kitam priekaištai dėl pasaulėžiūrinės nepakantės, dėl mėginimo talpinti visą kultūrinę veiklą į tokius rėmus, kuriems būtų be baimės spaudžiamas imprimatur. Todėl, jei savitarpis ekonominės problemos yra šia prasme mažiau aktualios, platus yra dvasinės atmosferos praskaidrinimo dirvonas.

Bet rūpestis žmogaus laisvės išsaugojimu nesibaigia vien pasaulėžiūrine ir kultūrine plotme. Peršokant išeivijos sąlygas ir pagalvojant apie visos tautos gyvenimą, lygiai svarbiu klausimu tampa ir socialinis teisingumas, išplaukiantis iš paties etinio respekto žmogui asmeniui. Nėra todėl stebėtina, kad, iš šalies stebint Santaros užsimojimus ir veiklą, didesnė ar mažesnė socialinės problematikos tūtelė turėjo išsiskirti stebėtojų kritinį žvilgsnį. Tokio pobūdžio kritika yra motyvas J. Kiznio straipsnio "Senųjų liugos ir jaunųjų iliuzijos" socialdemokratų DARBO žurnale, 1958 m. Nr. 2.

Reikia tuoj pridurti, kad J. K. nesitenkina vien socialine kritika. Jei ji ir lieka neišsakyta kritikos pagrindu, J. K. iš tiesų plačiau liečia pasaulėžiūrinę plotmę. Čia jis radikaliai pasisako prieš liberalizmą, kartu apkalbindamas Santarą visa eile visuomeninių nedorybių, priskirdamas jai konformizmą, apglenžimo norą ir panašias nuotaikas, kuriomis pasižymi uždaroji dvasia. Kaip tik šioje plotmėje mums atrodo, kad J. K. savitarpis ir neleistinai interpretuoja Santaros veikloje išskylančius terminus, todėl, šaudamas piktą vilką, pataiko kitam to paties vilko medžiotojui. Prie šios optinės paklaidos čia ir sustosime.

Kokia liberalų vienybė

Nesuprantamas yra J. K. kaltinimas Santarai — šviesai, kad jos ieskančios monolitinio solidarizmo. Mums gi atrodo, kad nei viena lietuviškosios išeivijos grupė tiek neskambino šūkiu "vienybė skirtybėje" ir panašiais variantais, kaip Santara. Šitame principu, kuris mūsų tautai, o kartu ir išeivijai, yra gana naujas, reikia kaip tik matyti priešnuodį tradiciniam solidarizmui, kuris reiškia nieka kito kaip uniformizmą, sugrūdinti į tą pačią organizaciją, kad būtų vienodai galvojama,

Liberalizmas, pasisakydamas už pasaulėžiūrinę pakantą, nuomonių skirtumą laiko savaime suprantamu dalyku ir kaip tik veda kovą su tais, kurie siekia visus gulyti Prokrusto lovon (ut omnes unum sint). Liberalinė vienybė yra skirtųjų vienybė, — nesuprantamas dalykas dogmininkams, kurie tame mato tik "subyrėjimą". Vienybė glūdi tame, kad specifiniai skirtingų pažiūrų liberalai visgi vienas kitą toleruoja ir net bendran darban susiburia.

J. K. teigia, kad Santara — šviesa norėjusi vienos paties sudaryti laicistinę frontą ir kad jame nepakentusios kitų galvojusių. Bet gal greičiau buvo taip, kad Santarai — šviesai atrodė, jog laicistai savitarpis bus tiek sukalbami, kad jie visi, priimdami tarpusavio skirtumus kaip savaime suprantamą ir pateisinamą dalyką, sudarys bendrą frontą prieš tuos, kurie į pasaulėžiūrinę pakantą, kultūrinę laisvę, laisvumą ir t.t. dar žiūri kaip į mirtiną nuodėmę visuomeniniam gyvenime. Šiomis dviem organizacijom solidarumas nereiškė monolitizmo. Nenorėjo jos vienybės per apglenžimą, t.y. per įrikiavimą kitų organizacijų į savo struktūrą, kad pačios liktų "vadais". Vienybė galima pasiekti ir bendradarbiavimu, ar tai federaciniu metodu, ar bendru darbu specifinėje srityje, pvz. leidžiant bendrą liberalų žurnalą.

Apie kokį nors Santaros — šviesos vadovavimą ir įsikišimą liberalų frontui negali būti kalbos, nes liberalinės grupės yra pakankamai tvirtos ir įsienėjusios. Tačiau kuri nors organizacija gali imtis iniciatyvos šaukti į bendrą darbą. Vienas iš tokių darbų galėtų būti žurnalo leidimas, kuris, būdamas didžiai pozityvus įnašas liberalinių jėgų stiprinimui, visgi nereikštų jokios skirtingų pažiūrų niveliacijos. Niveliacija nėra liberalų tikslas; šiuo atžvilgiu J. K. nubrėžta programa visai atitinka liberalų nuotaikas. (Visgi tenka klausiančiai žvelgti į ekstremistinį J. K. pluralizmą, raginantį kurti kuo daugiau organizacijų. Žinoma, niekas to negali uždrausti, bet tikslingumu abejoti reikia. Kas būtų, jei patys socialistai pradėtų skilti į šimtus organizacijų, kiekvienas pagal savo asmeninę pažiūrą. Betgi organizacija aprėpia ne tik lygiai vienodai galvojančius individus, bet ir panašiai galvojančius. Federacinis organizacijų sambūris yra taip pat politinė dorybė.)

"Vienybės skirtybėje" idėja glūdi už visų Santaros darbų. Tik tokia fone yra suprantamas liberalinių jėgų jungimo darbas, tuo siekiant ne uniformizmo, bet verčiau lygiateisio bendravimo, bendro fronto sudarymo prieš reakcionierišką monolitizmo jėgas. J. K. priskiria Santarai — šviesai tendenciją "eliminuoti ir sunaikinti radikalų ir socialistinį lietuvių visuomenės sparną, laisvos, logiškos mąstys ir socialinio progreso skelbėją", kur sunaikinimas būtų atsiiektas visos partijos redukuojant į dvi: liberalų ir krikščionių demokratų. Aiš-

kus dalykas, galima ginčytis dėl pasiūlymo, kuris partijų pagrindu ima pasaulėžiūrą, o ne ekonominę sampratą. Komisijos nariai, kurie šį pasiūlymą davė (žiūr. Liberalinių Grupių komisijos pranešimą Trečiojoje Metinėje Santaros Knygoje), greičiausiai nebuvo ekonomistai, nes, tokiais būdami, būtų "sunaikinę" krikščionius demokratus. Kadangi mūsų politikoje vaidmenį turi ir pasaulėžiūrinis ir ekonominis principas, dviejų partijų neužtektų. Mažiausiai jų turėtų būti trys.

Tačiau galima labai lengvai suprasti, kodėl minėta komisija pasaulėžiūrinę plotmę įmatė tik du frontus, ir būtent todėl, kad toje plotmėje socialdemokratų yra "liberalai". Bet J. K. su šiuo teigimu tikrai nesutiks, tad reikia arčiau žvelgti, ką Santara, apibūdama save liberalų fronte, šiuo terminu supranta, — arba ką tuomi supranta J. K.

Liberalizmo klausimas

Liberalizmo turinys, J. K. žvilgsniui, yra aiškiai neigiamas, nes jis jį vadina "barzdutu seneliu", "idėjiniu parazitų", kalba apie "tvankių liberalų getą" ir t.t. Šios vaizdingos metaforos yra naudingos retorinėje prasme, tačiau blogiau, kad už jų, ir apskritai visame J. K. straipsnyje, neišryškėja konkrečios liberalizmui priskiriamos blogybės. Reikia manyti, jog J. K. juomi pirmoje eilėje suprantą ekonomingą priešpriešą socializmui, būtent, kapitalizmą, kuris kartais, save dengdamas, irgi liberalizmu vadinasi. Šitokia "liberalizmo-socializmo priešprieša" priskiriama prasme yra dažnai socialistineje literatūroje vartojama. Bet aišku, kad, sakysim, Santaros liberalizmas tikrai nėra kokia nors lietuviška kapitalizmo versija. Apskritai, būtų netikslu Santarai primesti kokias nors specifines ekonomines doktrinas, nes Santara nėra ekonomistų korporacija, o verčiau pasaulėžiūrinio pobūdžio "akademine" organizacija.

Tačiau Santaros liberalizmas yra paliečiamas tada, kai J. K. teigia, jog "tie, kurie pasitenkina tik gyvumu individo teisių ir laisvių, atsisako jų (t. y. žmoniškų ekonominių sąlygų) realizavimo". Šis sakinyvis visgi nėra nuoseklus, nes liberalas, gindamas individo teises ir laisves, gali joms įmatyti ir laisvės nuo socialinės spaudos būtinybę. Iš tikro, nedaug, jei iš viso, terasime liberalų politiką, kuriems nerūpėtų socialinis teisingumas. Apie tai dar vėliau.

Atmetus nenuoseklumą, minėtas teiginys yra taiklesnis todėl, kad individo teisių ir laisvių gynimas tikrai galės būti įvestas į Santaros ideologiją, jeigu tokia kada nors bus. Šis siekis, su keliomis implikacijomis kaip pasaulėžiūrinio ir kultūrinio apsisprendimo teisė, mokslo neprievartavimas pasaulėžiūros laisvę ir t.t. yra tikrai būdingas Santaros veiklai ir sudaro integralią jos principų dalį. Šių principinių liberalinių idėjų visgi nėra reikalo laikyti susenušiomis, nes kova už žmonišką idealą eina visais laikais ir visose tautose. Lygiai keistas priekaištas yra ir tai, kad Santaros liberalizmas neatnešas nieko naujo. Paliękant šalia klausimą dėl naujoviškumo, reikia tuoj pridurti, kad organizacijos reikšmė ir vertė glūdi ne tame, kad ji atneša ką nors naujo; ji bus vertinga ir tada, kai ji atstovaus vertingus idealus, kaip senieji bebūtų. Novatoriškumas dėl jo paties nėra jokia vertybė. Apkalbinant Santarą liberalizmu kaip tokio senoviskumo, galima apkaltinti ir,

sakysime, Demokratinio Darbo Tarką senoviskumu, nes juk ji atstovauja idėjas, kurios gimė kurkas anksčiau už pačią DDT. Greičiau yra taip, kad žmonišką idealą reikia laisvę vis naujų pasiūlyti. Lygiai kaip socializmo etinės mintys turi būti gaivamos per amžius, kad atsivertų troškulingą egoizmą, taip ir liberalizmo idealai reikalauja vis naujų atstovų, tęsėjų, pasiryžusių pralaužę totalitarizmo ledmečiui atlinkus. Didieji idealai, iškylę iš reikalo apsaugoti žmogaus natūralias teises ir laisves, yra vienaamžiai su pačia žmonija.

(Bus daugiau)

IS ARTI IR TOLI

NAUJŲJŲ METŲ SUTIKIMAS Chicagoje rengiamas šviesos ir Santaros įvyks St. Clair viešbutyje, 160 East Ohio St., Marine Room. Pradžią 9 val. vakaro. Šokiama grois Heinz Karney orkestras (jau ne kartą grojęs ir jūrų skautų rengimuose). Turtingas bufetas. Įėjimas 6 dol. Bilietus ir stalukus galima užsisakyti pas Giedrę Brazdytę, 6600 S. Whipple St. Tel.: PR 8-5122, pas A. Keželi, 3038 S. Emerald Ave. Tel.: CA 5-9539 ir pas Lilę Masaitę, 6035 S. Francisco Ave. Tel.: HE 4-7339.

Lietuvių Studentų Santaros leidžiamas "New Yorko Santara" jau išėjo antras šių metų numeris. Rašo A. Butas apie katedrą ir organizaciją. V. Kudirkai atminti duodama ištrauka iš jo "Virsininkų", straipsnelis "Vakar ir šiandien" skiriamas Boris Pasternak Nobelio premijai paminėti, daug smulkių žinučių ir kronikos. Red. ir adm. A. Butaitė, V. Sutkutė, L. Sabaliūnas, L. Stanaitytė ir A. Butas.

Turbūt niekur nebus taip linksma kaip New Yorko santariečių ir šviesiečių organizuojamame Naujų Metų sutikime. Senųjų išlydėjimas įvyks Sheraton McAlpin viesbutyje, Manhattan. Tie kurie ateis namuose gerai pavalgę ir pasiryžę visą vakarą ir naktį kolegas šokinti, už visą malonumą mokes 12 dol. Nevalgiusieji, norintieji vakarienės — 12 dol. Vakariene nuo 8:30 iki 10:30. Kvietime visus ilgai nelaukus apsirūpinti bilietais pas vietos santariečius.

Vytautas Kavolis gruodžio 13 dieną skaitė paskaitą Taut. S-gos rengiamame V. Kudirkos 100 metų gimimo sukakties minėjime.

Dail. Jurgis Šapkus Sv. Kryžiaus bažnyčios fasadai jau užbaigę smulkelio modelį, kuris bus atliedintas pavasarį. Dabar dirba Sv. Izidoriaus ir Sv. Florijono modelius.

SKUBĖKITE SIŪSTI DOVANAS ŠVENTĖMS Pasinaudokite plačią žinomas ir gerai užsi-rekomendavusias firmas, siunčiančias siuntinius į SSSR ir Lietuvą, patarnavimu.

PACKAGE EXPRESS and Travel Agency, Inc. (Licensed by USSR) Brooklyn, N.Y. 1530 Bedford Avenue, Tel. IN 7-6465 ir IN 7-7272; Newark, N.J. — 312-314 Market Street, Tel. MI 2-2452 ir MI 2-1681; Bowling Green 9-6992.

• Siųsti galima tik naujus daiktus. • Per mūsų firmą siunčiami siuntiniai paskyrimo, vietą pasiekia trumpiausiu laiku. • Visi maitai apmokami vietoje, mūsų istaigos, gavėjas nieko nemoka. • Prie firmos istaigų yra krautuvių, kuriose galite gauti įvairiausių medžiagų, odų avalynę ir kitą žemiausiomis kainomis. • Siuntinių pristatymas garantuojamas 100%. • Neatidėliotinai mes painformuojame savo klientus apie siuntinių išsiuntimą ir jų pristatymą. • Klientų patogumui patarnaujama jų gimtąja kalba.

Istaigos ir skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro, šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. vakaro.

MOSŲ SKYRIAI

78 Second Ave. NEW YORK 3, N.Y. ORegon 4-1540	107 So. Vermont Ave. LOS ANGELES 4, CALIF. DUmkirk 5-6550	11601 Jos. Campau Ave. DETROIT 12, MICH. TOWnsend 8-0298
832 North 7th St. PHILADELPHIA 23, PA. WALnut 3-1747	1241 N. Ashland Ave. CHICAGO 22, ILL. HUMBoldt 6-2818	651 Albany Ave. HARTFORD, CONN. CHapel 7-5164

Norėdami daugiau informacijų reikalaukite mūsų firmos katalogų

GERIAUSIOS KNYGOS DOVANOMS

NAUJIEŖOSE galima užsisakyti gerų ir naudingų knygų žiemos švenčių dovanoms. Patariame įsigyti šias knygas:

1. Vaclovo Biržiškos Senųjų lietuviškų knygų istoriją, du tomai, \$4.00	
2. Vandos Sruogienės Lietuvos istoriją, 948 psl. \$12.00	
3. Putino - Mykaloičio Altorių šešėlyje \$6.00	
4. Stepono Kairio Lietuva budo \$5.50	
5. A. Lallo Lietuvių - anglų kalbos žodynas \$14.00	
6. Dr. A. Gusseno DANTYS \$1.00	

Knygos bus pasiųstos pagal nurodytus adresus, kai pinigai bus atsiųsti tokiu adresu:

NAUJIEŖOS

1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

Vaidas Adamkavičius skaitė paskaitą kariuomenės šventės minėjime surengtame Lietuvių Bendruomenės East Chicago apylinkės lapkr. 23 d. Geriausia kalėdinė dovana — lietuviška knyga. Pradžiuginkim savo artimuosius padovanodami jiems K. Ostrausko "Kanares" (Studentų Santara, 1958 m., Chicago). Kaina 2.50 dol. Knyga galima gauti pasiuntus pinigus pas R. Vaitį, 926 Hinman Ave., Evanston, Ill.

GALIMA ĮSIGYTI DAILININKO

PETRO KIAULĖNO ALBUMŲ

Geriausia dovana Žiemos Šventėms - Kalėdoms. Albumo kaina — \$3.75. Pinigus ir tikslią adresą prašome siųsti: MRS. V. KIAULĖNAS, 34-21—77th Street, Apt. 500, Jackson Heights 72, New York.

Kas atsiųs pinigus prieš gruodžio 20 dieną, tai albumą gaus šventėms, o vėliau pasiuntusieji — gaus vėliau.

PADEKIME ARTIMESIEMS LIETUVOJE IR SIBIRE!

Siunčiame Jūsų atneštus arba pas mus supirktus siuntinius I VISUS KRASTUS. Kvietime nors kartą atsilankyti į daugelį žinomą lietuvišką istaigą ir įsitikinti, jog mes tikrai turime didžiausią pasirinkimą įvairiausių medžiagų, moteriškų ir vyriškų baldinių, skarelų, megztukų, deimantinių rektukų, plaukams kirpti mašinėlių, odos ir labiausiai SSSR pakeidaujamų prekių žemiausiomis kainomis.

1959 METAIS visi mūsų senieji maisto ir medžiagų katalogai dėl naujų SSSR potvarkių nebėgalioja.

PATRIA GIFT PARCEL CO.

3741 WEST 26th ST., CHICAGO 23, ILL. USA.

Telefonas: CRAWford 7-2126

3305 SO. HALSTED ST. Tel.: LAFayette 3-2021

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

su iš anksto apmokėtu maitu ir 100% garantuoti

NAUJI DAIKTAI, MEDŽIAGOS, ODA, VAISTAI, MAISTO PRODUKTAI

Geriausioji rekomendacija mums, tai daugelis tūkstančių klientų visame Jungtinių Amerikos Valstybių krašte

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 So. State Street, Chicago 4, Ill.

Ar esate matę mūsų puikių medžiagų (vilnonių, sintetinių, medvilninių), odų, skepetaičių, kojinių, etc., pasirinkimą?

Mūsų firma turi savo atskirą suinturiu Maskvoje nuo 1947 m.

Nemokamai vieta mūsų klientų automobiliams pastatyti.

WABASH 2-9354

Reikalaukite naujų katalogų.

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIEŖOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knyga LIETUVA BUDO, 416 didelių (6x8 1/2) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

INDOOR ICE SKATING

11,000 Sq. Ft. of ICE SKATING EVERY DAY

Except Monday & Tuesday Sat. & Sun. 10 a.m. to 10:30 p.m. Phone JONas 1-7140

RAINBO ARENA

CLARK & LAWRENCE

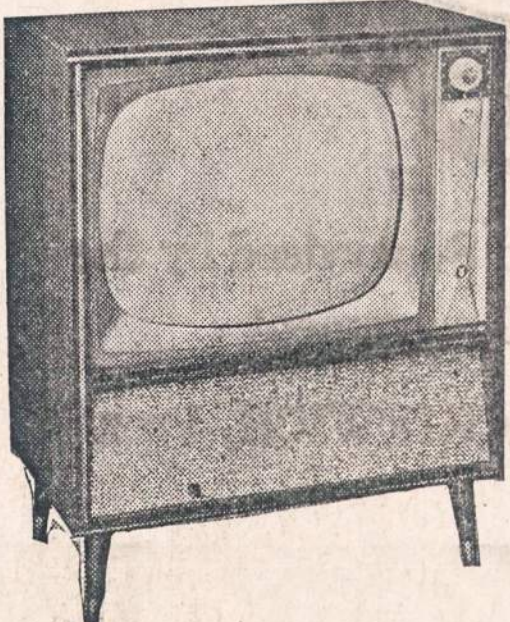
DEIMANTAI... LAIKRODELIAI... JEWELRY...

už nupigintas sausio
mėnesio kainas.

Tokių pigumų už geras prekes
niekada nepamiršite.

SUTAUPA:

Deimantiniai žiedai, vertės \$99.00, už	\$49.00
Deimantiniai žiedai, vertės \$200.00, už	\$99.00
Rankiniai laikrodėliai, 7 akmenėlių	\$3.95
Laikrodėliai 17 akmenėlių po	\$8.88
Laikrodėliai 17 akmenėlių waterproof, už	\$12.95
14 k. laikrodėliai, 17 akmenėlių	\$27.50
Laikrodėliai, selfwinding, 17 akmenėlių, už	\$22.00

Televizijos 21 colio paveiks. \$97.00
Elektrinis fonogr. 3 greičių \$12.95
RCA Tape recorders,
vertės \$200.00, už \$98.00
Hi-Fi automatic stereophonic
phonografas \$49.00
Webcor grynų odos Hi-Fi už \$98.00
Automatic toaster, autom. skilės,
automatiškas kavos virdulis po \$9.50
120 basų piano akordeonas \$88.50
120 basų Hohner Perola, Profes-
sional piano akordeonas, 6 balsų
(reeds), vertės \$600, už \$199.00
Geri blanketai ir kaldros po \$4.95
Krautuvė atdara ir sekmadien. 12-5
ir košna vakarą iki Kalėdų iki 9:15.

JOS. F. BUDRIK FURNITURE, INC.

3241 So. Halsted Street
Tel.: CALumet 5-7237

Budriko radio programos kiekviena
sekmadienį nuo 2:15 iki 3 val. po
pietų iš radio stoties WHFC, 1450 kil.

(Tęsinys iš 4-to pusl.)

siai, Enzo Boccacini ir Azelio Giustarini, įsiskverbė į siaurą naujai išraustą tunelį 600 pėdų gilumoje, tunelį paramstė rąstais ir pasiruošė kirsti angiles klodą. Tuo momentu tunelio viršuje atsipalaidojo didelis anglies luitas ir nukrito, užgaudamas Giustarinio šalną. Kai trumpam laikui pakilusios anglies dulkės nusėdo, angliakasių lempų gelsva šviesa nukritusiam angliui apšvietė griaučius, pilnus žmogiškos būtybės griaučius!

Angliakasiai garsiai šūkdamai nubėgo pranešti d-rui Huerzelerui. Tai buvo po pusianakčio. Daktaras nemažiau susijaudinęs nubėgo pas-
kui darbininkus. 600 pėdų gi-
lumoje, 15-me klode visi ka-
sėjai susirinkę susijaudinę
kalbėjosi. Mokslininkui prisi-
artinus visi nutilo, laukdami
jo autoritetingo žodžio.

Tikrai, anglies luitas buvo
„išales“ pilnas žmogiškas ske-
letas, parudavę, lyg nuo niko-
tino pageltę kaulai. Skeletas
gulėjo veidu žemyn, tartum
plaukdamas vandeniui.

Kaukolės nesimatė. Ji buvo
rasta kitą dieną už kito ang-
lies luito.

„Nėra abejonės — tai Oreopithecus“

— Ar radinys svarbus? —
nekantravo radėjai.

— Nėra jokios abejonės.
Tai — Oreopithecus, — tyliai
ištare paleontologas, ranka
glostydamas griaučių kaulus.

Dr. Huerzelerio teorija, ku-
ri dar galutinai turės būti pa-
tikrinta nuodugniu ir kruop-
ščiu laboratorijos tyrinėjimu,
susiveda prie to, kad Oreopi-
thecus gyveno žemėje prieš 10
ir 15 milijonų metų, kad jis
nebuvo žmogus, bet buvo į
žmogų panašus padaras ir, be
abejo, buvo pirmas pabandęs

atsistoti ant savo užkūnų ir
pakelti aukštyn savo nuolai-
džią kaktą. Jis buvo tarp 4 ir
5 pėdų aukščio.

— Šį kartą, — pasakė dr.
Huerzeler pirmajam susijau-
dinimui praėjus, — aš esu tik-
ras, kad tai yra į žmogų pa-
našaus padaro griaučiai, —
ir parodė į kojos didį pirštą
kaulą, kurs buvo greta kitų
pirštų kaulų, o ne atskirtas,
kaip yra beždžionių.

Visa anglies masė, sverianti
apie 500 svarų, buvo rūpes-
tingai apdėta plasteriu,
įpakuota ir Italijos vyriausy-
bei leidžiant išgabenta į Ba-
zelį, kur pats radėjas dr.
Huerzeleris daro nuodugnius
tyrimus, pirma su dideliu at-
sargumu ir pasiruošimu at-
skiriant nuo kaulų anglį, kuri
tuos kaulus saugojo per mili-
jonus metų. Daugiausia lau-
kiamą iš kaukolės tyrimo, ku-
ris turės parodyti, ar daug jo-
je buvo smagenimis vietos.
Paties skeleto tyrimas paro-
dys, ar Oreopithecus vaikščio-
jo stačias kaip žmogus ar ro-
pojo kaip beždžionė.

Oreopithecus nebuvo beždžionė

Pirmieji tyrimai rodo, kad
Oreopithecus turėjo rankas,
siekiančias ligi kelių, bet
trumpesnes už beždžionės ir
turėjo stiprų nugarkaulį, kas
rodo, kad jis arba jau vaikš-
čiojo stačias, ar rengėsi vaikš-
čioti. Nugarkaulio tyrimas
ypatingai svarbus tuo, kad iš
jo bus nustatytas to padaro
evoliucijos laipsnis. Pavyz-
džiui, mūsų dienų žmogaus
nugarkaulis yra stipresnis už
gorilos, nors gorila sveria du-
kart daugiau, nei žmogus.

Šveicarijoje spaudos klau-
sinėjamas, kas yra Oreopithe-
cus, šis šveicarų mokslininkas
atsakė: „Oreopithecus ne-
buvo žmogus — bent nebuvo
toks, kokie mes esame, — taip
pat jis nebuvo Neanderthalo

Keista, bet faktas

Ledo luitas iš dangaus

Dominic Bacigalupo ir jo
žmona, gyv. Old Bridge, N.J.,
sėdėjo praeitą rudenį rugsėjo
2 d. vakare apie 9 val. prie
televizijos, kai staiga virtuvė-
je pasigirdo nepaprastas su-
bildejimas. „Pamaniau, kad
mėnulis nukrito“, pasakojo
Bacigalupo vėliau. Nubėgęs
į virtuvę jis rado ant grindų,
lūbų tinko trupiniuose ir ske-
veldrose didžiulį ledą luitą,
didžiąja dalimi suskilusį į ma-
žesnius gabalus.

Ledas buvo pramušęs skylę
stoge ir lubose, kas rodė, jog
yra nukritęs su didele jėga ir,
matyti, iš labai aukštai. Tik
20 sek. anksčiau, ir pats Baci-
galupo būtų gavęs galą, nes
prieš tiek laiko jis buvo atė-
jęs į virtuvę įsipilti kavos
puoduko.

Bacigalupo namas stovi at-
tu lauke prie kaimo keliuko
ir arti jokio kaimyno nėra.
Newarko Oro biuras ir Rut-
gers universiteto meteorologi-
jos departamentas sutiko, kad
atmosferinės sąlygos to nega-
lėjo padaryti, tad buvo įtaria-
ma, kad koks perskrendęs

žmogus, gyvenęs tik prieš 60
ar 70 tūkstančių metų. Tačiau
tai buvo gyvulys, aiškiai pa-
linkęs į žmogų. Tikrai tai bu-
vo į žmogų panašus padaras
arba beždžionžmogis (ape-
man); tai yra, jis buvo būty-
bė, kuri nieko nebeturėjo ben-
dro su antropoidiniais bez-
džionėmis.

J. Pr.

lėktuvas bus leidą išmėtyęs, ta-
čiau aerodromo pareigūnai
ginčija ir sako, kad lėktuvai
ledų nesiveža. Be to prisime-
nama, kad ledai iškrisdavo
dar tuomet, kai dar broliai
Wrights nebuvo lėktuvo išgal-
voję.

Varlės aukštojo geldo

„Knoxville News Sentinel“
praeito rugsėjo 26 d. rašė, jog
tą naktį po lietaus atsirado
mažų varliukų, gyvų ir nebe-
gyvų, vietoje, kurios apylin-
kėje per keletą mylių nėra jo-
kio upelio, kūdros nei drėgno
įlenkimo. Bet nustebimas bu-
vo didesnis, kai po lietaus bu-
vo rastos trys varliukės ant
juodžemio besėdinčios geldo-
je, pastatytoje ant 10 pėdų
aukšto stulpo, kur buvo žada-
ma sodinti gelės. Kaip jos pa-
lipo 10 pėdų stulpu?

„Gyvi plaukai“

„Detroit News“ neseniai
skelbė Joseph Sfair straipsnį
ir dviejų skilčių fotografinę
nuotrauką apie gyvą „daik-
lą“, vadinamą „gyvu siūlu“
arba „gyvu plauku“. Tai
yra plastikinis gyvūnėlis, kurį
Ted Cole iš New Boston, Mich.
pagavęs laikė įleidęs vandens
kibire. Gyvūnėlis buvo storu-
mo kaip meškerės linija ir il-
gumo apie 10 colių. Kitas į tą
žinią atsiliepdamas prisiminė,
kaip dar vaiku būdamas Wis-
consin upėj tokių „gyvų plau-
kų“ buvo prigaudęs apie 20.

Pasveikink savo draugus
per „Naujienas“.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius,
ar šlaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis
parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išituks,
neturėsite jokių nemalonių.

„Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters“

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5208

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

ATVYKITE IR ISITIKINKITE

Mūsų kainos mažesnės
negu kitur!

Pasirinkite medžiagas tiesiai iš
ritinio ir jums nukirs tiek kiek yra
reikalinga vienai eilutei arba kelioms.

Didžiausias pasirinkimas visai
šeimai, mažiems ir dideliems!

Toliau gyvenantieji gali gauti medži-
gos pavyzdžius, ir jiems pasiūsiu to-
kias medžiagas, kokių jie pageidau-
s. C. O. D.

DIDŽIAUSIAS MEDŽIAGŲ
PASIRINKIMAS URMO
PREKYBOS APYLINKĖJE

• SILKAS • VILNONES VIETOS IR ANGLISKOS MEDŽIAGOS,
• VELVET, • MEDVILNĖ, LININĖ IR LANGAMS UŽUOLAIŲ
VISOKIŲ RUSIŲ MEDŽIAGA.

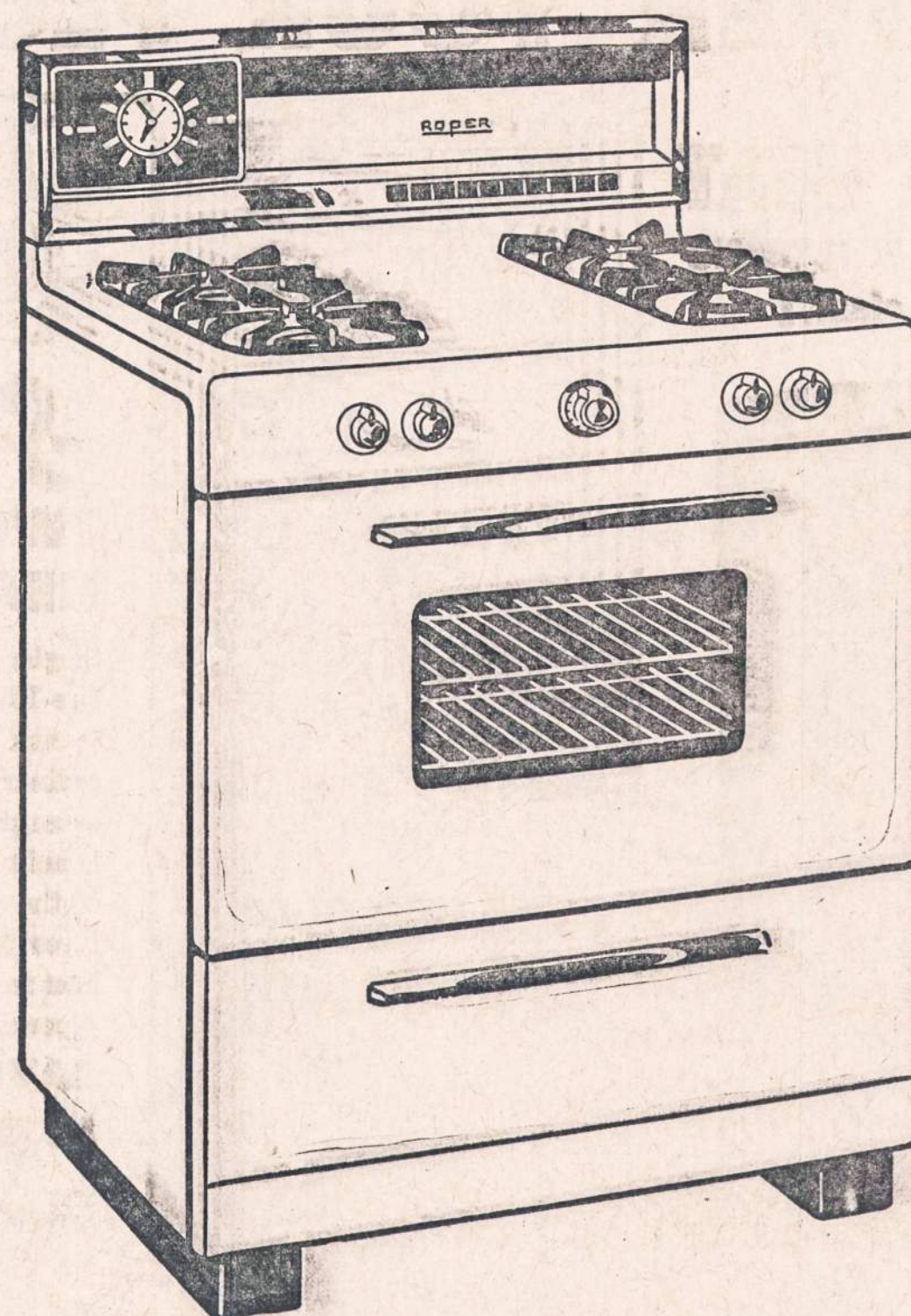
Darbo valandos: Kasdien nuo 8:30 val. ryto iki 6 val. vak.;
Pirmadienį iki 7 val. vak.; Seštadienį nuo 8:30 val. ryto iki 5 v. v.

HENRY S. FRAERMAN

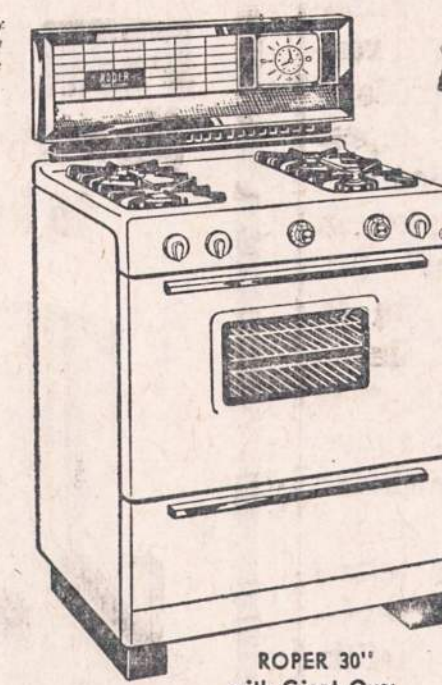
215 WEST JACKSON at WELLS Tel. WEBster 9-4187

Now at GLASER'S

Year's Best Value!

Get a LIFT Out
of Cooking

Easy
Terms

Enjoy convenient "Tem-
Trol" automatic top
burner, giant-size 25"
"Bake-Master" oven and
many other deluxe fea-
tures. See the smart, all-
new Roper gas ranges
demonstrated. Buy now!

See "Tem-Trol" Automatic Top Burner

ROPER

"America's
Finest
GAS
Range"

COURTEOUS SALESMEN TO SERVE YOU

GLASER'S FURNITURE and APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave.

PRospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

4711

Gifts for those
we Love

Eau de Cologne
Perfumes
Combination Sets
Soaps

The complete 4711 line
from bath to
boudoir offers something
special for each
member of your family,
and the dearest
of your friends.

Priced from \$1.50
to \$12.00 plus tax.

4711 A Secret Recipe Product Imported from Cologne — the City of "4711" fame

STERNTALIO STOVYKLA

(tęsinys)

Išėjus iš miestelio sirenos atšaukė alarimą. Pavakary atsišveikinome su gražiuoju Savos upės slėniu ir kalnotomis apylinkėmis pasukome šiaurės kryptimi Austrijos link. Pernakvoti priėmė, kaip ir iki šiol, ūkininkas slovenas. Tik šis primygtinai siūlė sustoti pas jį ir laukti galutinio vokiečių subyrėjimo, kol čia valdžia perims Tito. Tada, girdi, mudu galėsime grįžti į namus su Jugoslavijos valdžios pagalba. Jis žadėjo nemokamai duoti maistą ir pastogę, nebent kai kada padėtų padirbėti jam ūkyje.

Aišku, jis mudviejų atžvilgiu blogų norų neturėjo, bet tik tie jo norai mudviem reikė meskos patarnavimą, nes mudu buvome pabėgę nuo bolševikų ir dabar pas juos grįžti negalėjome, nes tenai už pabėgimą grėsė Sibiras. Tačiau apie tai jam nieko nesakėme ir nuo jo pasiūlymo atsisakėme kelionėje panaudojant sugalvotą argumentą, kad Vokietijoje gyveną mudviejų žmonos, taip pat tremtinės, ir kad būtų nežmoniška palikti jas vienas ir grįžimui į tėvynę pasirinkti sau atskirą kelią. Kadangi didžiama slovenų vokiečių neapykantos išdavoje gerbė bolševikus ir dievino Tito, į kurį žiūrėjo kaip į būsimą išgelbėtoją ir laimingos ateities kūrėją, todėl nakvinėje arba kelionėje vietos gyventojams atidengti savo priešbolševikinį nusistatymą bei kalbėti prieš Tito vengėme, nes už tai galėjome įgyti neapykantą, o blogiausiu atveju net ir išdavią partizanams, kaip kenksmingą propagandą skleidžią šio krašto priešai.

Apleidžiame Slovėniją

Kitą dieną baigėsi mudviejų kelionė Slovėnijos žemėje. Kėlimės per Karavankų perėją į Austrijos pusę Vilacho link. Perėjos viršūnėje radome plačią plokštumą, kurią prie kelio iš dešinės pusės dengė statmeniškos uolienos. Visur buvo pilna vokiečių kariškių ir dirbančių darbininkų. Matėsi statomi kariniai sutvirtinimai — plaišinamos uolienos ir jų viduje rengiami sviedinių nepermušami bunkeriai. Dabar mudu supratome, kodėl aplink perėjos viršūnę prieš mudviem atvykstant sukaliuojosi "tieffliegerių" būriai, šaudė iš kulkosvaidžių ir, rodos, metė bombas. Einant per sutvirtinimų rajoną prie mudviejų prikibo vienas vokiečių vyresnis kariškis. Patikrino dokumentus, apklausinėjo ir pareikalavo kartu su juo eiti į raštinę, kur mes atliksime registracijos formalumus ir pasiliksim dirbti, nes jiems trūksta darbininkų. Mudu tuojau gausių maistą, pastogę, o ryt jau turėsim stoti prie darbo. Buvo aišku, kad pakliuvome ir atsipalaiduoti jokių galimybių nenumatėme. Žygiuojant į raštinę prie mudviejų palydovo priėjo iš priekio atžingsniau kitas vokiečių, taip pat vyresnis kariškis. Jiedu savo tarpe pradėjo kalbėtis ir aiškintis, rodos, apie blogai atliktus darbus, pasakiau ėmė ginčytis ir karščiau iš ir pagaliau atėjusis kariškis mūsiškį vokiečių kažkur nusivedė.

Pasilikome vieni ir svarstėme: ieškoti raštinės vieniems, o gal žygiuoti savo keliu? Pasirinkome pastarąjį sprendimą. Už kokio kilometro baigėsi sutvirtinimų rajonas ir priėjome užtvartą — skersai kelio užleistą medžio kartis. Prie mudviejų priėjo čia pat stovėjęs sargybinis ir iš raštinės išėjo dar kitas kariškis. Jiedu pareikalavo dokumentų. Manėme, kad prikibusiojo vokiečio jie yra telefonu paimti mudu su laikyti. Bet, deja, jie mudviem nieko nesakė, patikrino dokumentus, išklauskė kelionės istoriją ir leido eiti, kur norime. Nušvito mudviejų veidai ir ke-

lionė tęsėme pasirinkta kryptimi.

Dabar žygiuojamas kelias leidosi žemyn, — 26 laipsnių kryptimi. Dešinėje kelio pusėje beveik stačiai į viršų kilo plikų uolių siena, o iš kairės kalno šlaitas panašiai krito žemyn ir matėsi baisi bedugnė. Kas šimtas metrų praeidavome iškabos su viršūje išpiešta kaukole: "Atsargiai, gyvybė pavojuje". Mudviejų sunkiai apkrautas dviratis veržėsi žemyn tokia jėga, jog vos pajėgėme jį sulaukyti, vietomis jis mudu vilko šliaužiančius. Mano batų padai tuojau pasidarė kliauri. Nuo perdėto jėgų įtempimo buvome šlapi nuo prakaito. Toli apačioje margavo sodybos, miesteliai, namai atrodė lyg degtukų dežutės. Jau saulė buvo visai žemai, kai pasiekėme žemumą. Nakvojome kaime pas simpatiškus austrus krautuvinius.

Nakvynė pas buvusį

vokiečių karininką

Vilacho mudu nekludėme ir, palikę jį šone, pasiekėme Drau upės slėnį ir čia puikiu slėniu žygiavome Spitalio link. Upės slėnį iš abiejų pusių supo aukšti kalnai, apačioje apaugę miškų. Gamtoje vyravo pavasaris pačiame savo įsibėgėjime. Žaliajo šviežiais lapais pasipuošę lapuočiai, naujais spigliais apsidengusios kalnų pušys. Margavo žydintieji medžiai, krūmai bei gėlės. Miškuose aidėjo linksmi karo nežinančių paukščių

balasai. Melancholiškai skambėjo besiganančių karių bei rudųjų ožkų ant jų kaklo parišti skambaliukai. Iš kalnų viršūnių krito įvairaus didumo vandens srovės — upeliukščiai ir krisdami šniokštė ir giedojo. Kai kur uoliniuose šlaituose krentančio vandens buvo išmuštos tokios angos, kuriose galėjo tilpti daugelis žmonių.

Tose vietose, kur plentas eidavo pagal pat šlaitą, dažnai praeidavome ant kuoliukų iškeltus lentų bei blėkus įtaisus, kuriais bėgo krentas kalnų vanduo ir krito į plento griovį. Tie įtaisai buvo padaryti vietos ūkininkų tik tam, kad būtų patogiau atsigeriti keleiviui. Vanduo švarus, sveikas. Kaikurie prie šlaito įsikūrę ūkininkai turėjo įsitaikę turbinas, kurias varė taisai krentas kalnų vanduo ir gamino jiems elektros energiją šviesai, suko girkas grūdams malti ir t. t.

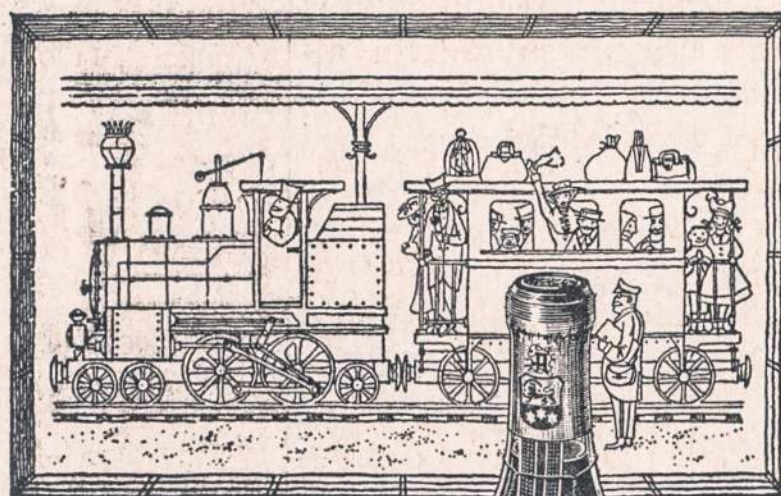
Jau buvo vakaras. Kelyje sutikome stambų ir į girininką panašų austrą. Jis užkalbino mudu ir paklausė, kur keliaujame? Atsakome, kad iš toli ir toli. Tada jis klausė, kur nakvosime? Sakėme, kad nežinome, ieškosi kur nors pas ūkininką. Jis pasiūlė pas save. Taip tą vakarą netikėtai gavome nakvynę viename kaime pas stambų ūkininką. Kalbus austras domėjosi mudviejų kelione ir po vakarienės iki 11 val. šnekėjo apie čia pat esantį vokiečių galybės subyrėjimą, pokarines galimybes, mudviejų asmeninę praeitį ir ateities planus. Sužinojome, kad tai neseniai buvęs vokiečių wehrmachto karininkas.

kas, dalyvavęs Norvegijos okupavimo ekspedicijoje, bet dėl nesveikatos paleistas į namus. Jo du sūnūs taip pat karininkai tebetarnauja wehrmache ir šiuo metu esą rytų fronte. Jis supažindino mudu su savo dukterimi, jauna gražia brunete, dirbančia šitame kaime pas burmistrą raštinėje. Ji mėgstanti klausyti Londono radiją ir pasakojo paskutines šį vakarą nugirstas žinias, kad amerikiečių tankų pirmgaliai pasiekė Regensburgą. Seimininkas siūlė mudviem nebekeliauti toliau, o pasilikti čia Kaernteno provincijoje, nes čia bolševikai neateis — šita provincija pagal Jaltos sutartį esanti numatyta oku-

puoti vaktariečiams. Teisingai Kaerntenas buvo okupuotas anglų. Nakvojome daržinėje ant šieno, kur gulėjo 2 jo bernai — jauni lenkai tremtiniai. Rytmetį, pavalgę pusryčius ir kelionei gavę puskepalį duonos, su šeiminkais atsišveikinome kaip giminės.

Po pietų pasiekėme Spitalį. Miestelis guli labai gražioje vietoje: aplinkui aukštai iškilius Alpės kalnus čia perkerta platūs upių slėniai iš trijų pusių, nes prie Spitalio į Drau upę iš šiaurės įteka Lieseris. Tuo metu miestelio namai skendėjo tarp žydinčių sodų ir žaliuojančių medžių.

(Bus daugiau)

Asbach Brant

Garsioji Reino Degtinė

German Distilleries Ltd.
175 Riverside Drive, N.Y. 24, N.Y.

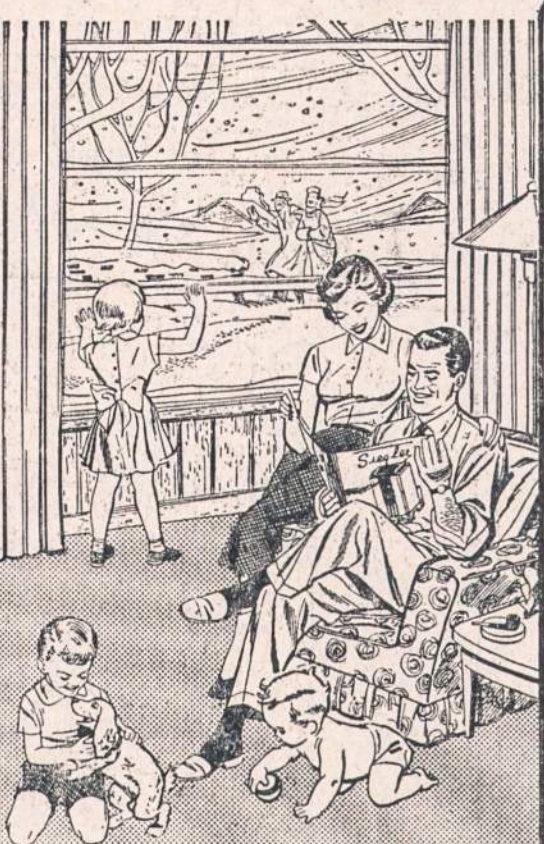
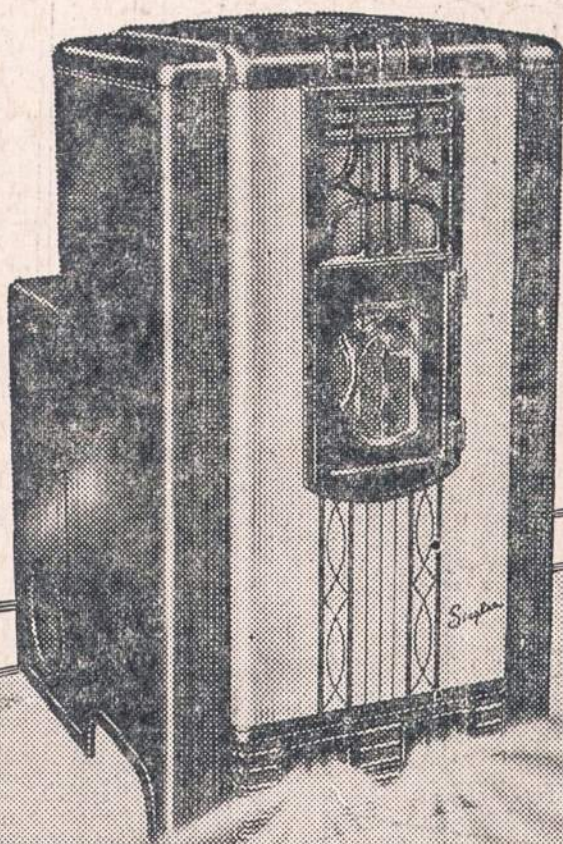

8 years old
80° proof

Now at OGDEN STOKER

SIEGLER USES HEAT THAT'S 4 TIMES HOTTER OVER YOUR FLOORS!

FURNACE HEAT
No costly pipes or registers to install or clean!

WARM COZY FLOORS IN EVERY ROOM!

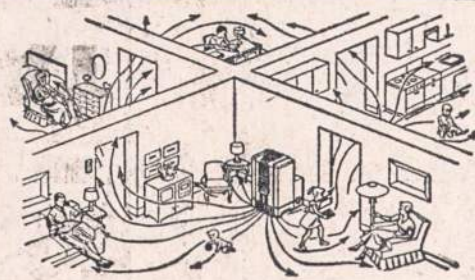
Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

Sieglers
PATENTED AUTOMATIC
OIL HEATERS

MONEY BACK GUARANTEE

Prove it — make the "MATCH-TEST"!

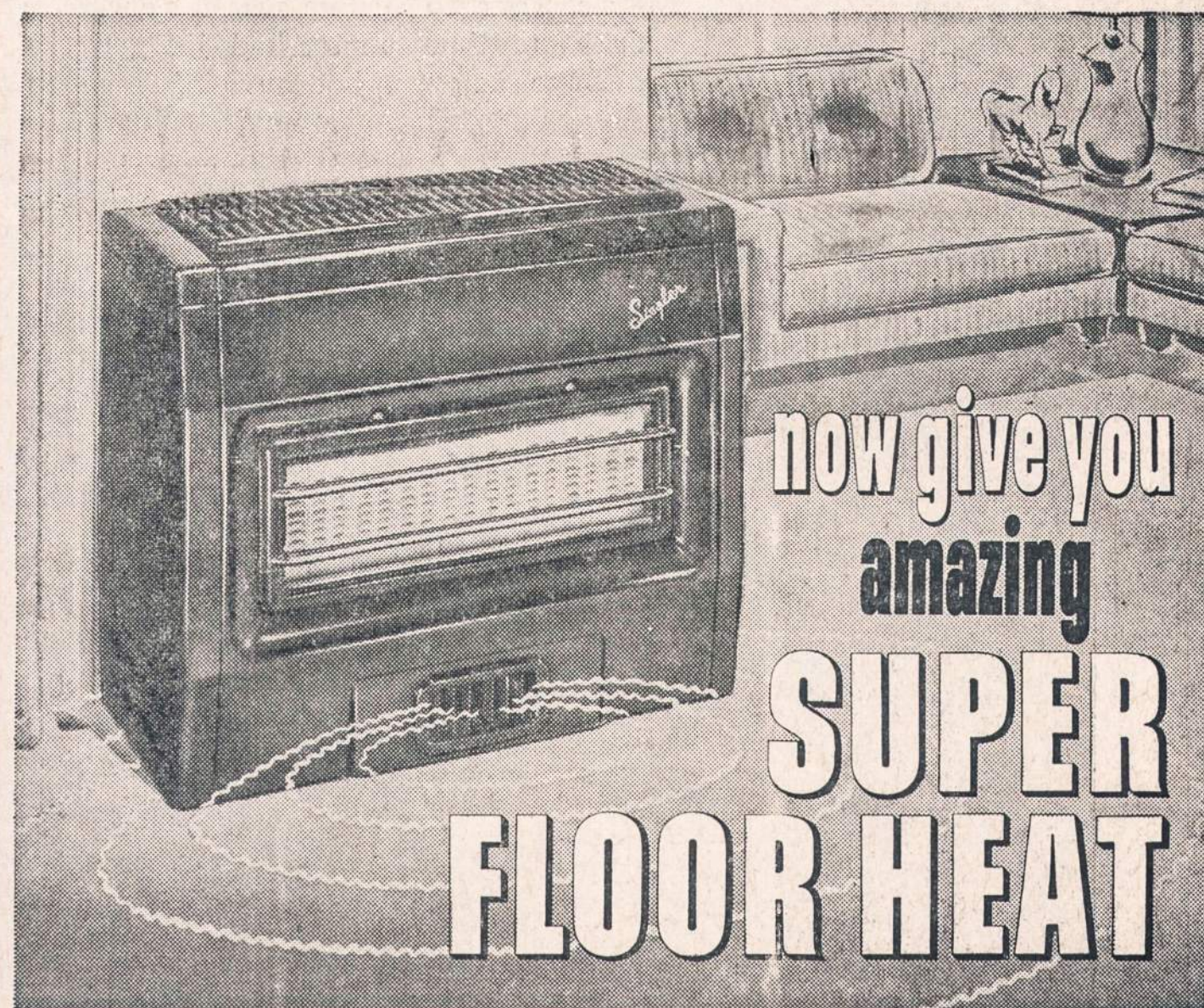

Sieglers
TWO-IN-ONE HEATMAKER

Sieglers captures the Top-o'-the-Flame heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the 4 Times Hotter heat from the burner flame — pours it over your floors. **SAVE UP TO 50% IN FUEL!**

SIEGLER Automatic, GAS Forced-air HOME HEATERS

now give you amazing **SUPER FLOOR HEAT**

new performance

The big, furnace volume blower drives 4 TIMES MORE room air through the heart of the fire and out over your floors. You get furnace comfort in every room without costly pipes and registers to install. No more living in one room when the temperature drops. Sieglers is built to heat your entire home!

new economy

Ordinary heaters waste heat on the ceiling and out the chimney. Sieglers, with the patented Inner Heat Tubes, captures this wasted heat and pours it over your floors. If you want the finest in comfort and the lowest fuel bills, be sure the heater you buy has Inner Heat Tubes and a built-in Blower System.

new styling

Sieglers Gas Home Heaters are finished in genuine porcelain for a lifetime of beauty. Choose from rich leathertone, golden suntan or snowy white. There's a model just right for your home with either Pyrex glass or golden metal front.

see it now

OGDEN STOKER SALES AND SERVICE CO.

1314 West Grand Avenue

All phones SEeley 3-7112

Chicago, Ill.